

Kako postići ugodno ozračje za početak učenja

Za uspješno učenje mora postojati ugodno fizičko i socijalno ozračje koje poticajno djeluje na učenje. Idealno fizičko okruženje je da učenici u učionici imaju sva potrebna nastavna sredstva i pomagala, od literature za pronalaženje informacija do IKT resursa, poput računala, projektor, besplatne internetske mreže, pisača i sl. Za nastavnika je bitno da je stalno u istom prostoru kojeg prilagođava svojim i učeničkim potrebama. Tako klupe pravilno raspoređuje za suradničko učenje (trostrano sjedenje), dio učionice, npr. vrećama za sjedenje, istaknutom foteljom za govornika, uređuje i prilagođava opuštenu razgovoru, druženju, slušanju ili nekoj drugoj zabavnoj aktivnosti. Zajedno s učenicima osmišljava rješenja za panoe, audio vizualne kulise, 3D projekcije i sl. Idealno socijalno okruženje postizemo početnim zagrijavanjem uz razne igre koje zahtijevaju pažnju, koncentraciju i zapažanje te učenike psihički i fizički aktiviraju. Nakon takvoga uključivanja učenici su spremniji za komunikaciju i rad.

Domišljat početak i završetak sata

Dobro je da nam početak i završetak sata ili predavanja uvijek budu dojmljivi i upečatljivi. Za to možemo upotrijebiti neki stih, mudru izreku, nekoliko „dobrih riječi“, vic, poslovicu, rebus ili neku „džepnu mudrost“ korisnu za život. Ovakve početke i završetke ponekad možemo osmisлити sami, a isto tako to mogu učiniti i učenici na temelju neke naše preporuke ili najavljene teme.

Opuštajuća glazba

Prije aktivnosti koje smo predvidjeli za sat na kojem je potrebna maksimalna koncentracija i mir, učenicima možemo pustiti umirujuću glazbu. Tako ćemo popraviti koncentraciju, učinkovitost, zainteresiranost i motiviranost za planirano. Svatko ima svoju glazbu koja ga ne ometa i djeluje opuštajuće ili motivirajuće te ju rado sluša za vrijeme učenja. Zato izbor glazbe možemo prepustiti i učenicima, oni to ponekad znaju bolje od nas. Kad nemamo ideja ili vremena, posegnuti možemo u zanimljive glazbene prijedloge za koje su iskustva pokazala da odgovaraju različitim aktivnostima. Prijedlozi koji slijede napravljeni su prema Drayen i Vos 2001., dok vlastitu nadopunu sa suvremenijim odabirom glazbenih primjera možemo napraviti sami. Pritom je dobro uvažavati učeničke prijedloge i iskustva.

Za stvaranje mirnoga ozračja: Arcangelo Corelli 12 koncerta grosa op. 6

Za postizanje raspoloženja u suradničkom učenju: Ray Lynch *Duboki doručak (Deep Breakfast)*

Za formiranje skupina i brzo pisanje: grčki skladatelj Vangelis, *Antartica* ili grupa *Genesis*, *Nevidljivi dodir (Invisible Touch)* s albuma *Brasilian*

Za poetsko pisanje: Georg Winston, *Prosinac (December)*

Za pretvaranje teksta u rap oblik: MC Hammerove snimke i instrumentali

Za bolju motivaciju i živost u radu: Deuter, *Planet svjetlosti (Planet of Light)*; The Real McCoy, *Bijeg (Run Away)*; grupa Savage Garden, *Trebam te (I Want You)*; Elvis Presly

Glazba za poboljšano učenje prema izboru Georgija Lozanova, bugarskog znanstvenika, kreatora metode ubrzanog učenja, pri čemu je na tri načina koristio glazbu, za opuštanje, čitanje informacija koje treba naučiti i prijelaz informacija u dugoročno pamćenje.

Tako za čitanje informacija koje treba naučiti predlaže:

Beethoven, Koncert za violinu i orkestar u D-duru, Op. 61.; Koncert za klavir i orkestar br. 5 u B-duru;

Čajkovski, Koncert br. 1 u B-molu za klavir i orkestar;

Mozart, Koncert za violinu i orkestar br. 7 u D-duru; Simfonija u D-duru, *Haffner* i *Prag*; Koncert za violinu i orkestar u A-duru br. 5; Simfonija u A-duru br. 29; Simfonija u G-molu br. 40;

Haydn, Koncert br. 1 u C-duru za violinu i orkestar; Koncert br. 2 u G-duru za violinu i orkestar;

Simfonija u C-duru br. 101; Simfonija u G-duru br. 94;

Brams, Koncert za violinu i orkestar u D-duru, Op. 77.

Za fazu pamćenja informacija predlaže:

Corelli, Concerti Grossi, Op. 6 br. 2, Op 4 br. 10, 11, 12;

Handel, Vodena glazba; Koncert za orgulje i orkestar u B-duru, Op. 7, br. 6;

Bach, Fantazija za orgulje u G-duru, C-molu, Trio u D-molu, Kanonske varijacije i Toccata; Preludij u G-duru, *Dogmatski koral*;

Vivaldi, Pet koncerata za flautu i komorni orkestar;

Couperin, Sonate za klavičembalo: Le Parnasse ili Koreljeva apoteoza

Za stvaranje ozračja primjernog nastavnoj temi i situaciji u učionice se mogu uključiti odgovarajući zvučni pejzaži kojima se stvara željeni akustični ugođaj. To na primjer može biti zvuk koraka, šuškanja, šaptanja, govora, valovi, kiša, vjetar i sl.

Disciplina i komunikacija

Za uspješan rad i kvalitetnu komunikaciju potrebna je radna disciplina s puno međusobnog slušanja i uvažavanja. Često u suradničkom zanosu teško dolazimo do riječi i postizemo da svi čuju i dobro shvate željene informacije. Donosim nekoliko trikova kojih se dobro u takvim situacijama prisjetiti.

Najvažnije je pravila objasniti na samome početku dok su učenici još koncentrirani i pažnja im nije raspršena na rješavanje različitih dijelova zadatka. Kad tijekom aktivnosti ili izlaganja trebamo potpuni mir i učeničku koncentraciju možemo koristiti neke **dogovorene znakove** poput: rukama napravimo „time out“ i čekamo da svi shvate kako je sada vrijeme za pozornost; odrješito izrekemo neku **dogovorenu riječ** „stop“, „zamrzni“; **glasno** izrekemo nekoliko riječi kako bismo privukli pozornost, a zatim polako spuštamo glas do ugodne, **tiše**, konverzacijske granice.

Na početku sata možemo izvoditi **vježbe koncentracije** tako da od učenika zatražimo da zatvore oči i pažljivo slušaju uputu, zvuk, interpretaciju ili neku igru uključivanja.

Ponekad je u aktivnosti ili između njih dobro uključiti vježbu **neslušanja** kako bi učenici osvijestili važnost slušanja i uvažavanja drugih u komunikaciji. Svakom članu para zadamo temu o kojoj će minutu ili dvije govoriti bez prestanka. Uz temu dobiva i tajni zadatak kako će svom paru tijekom njegova govorenja upadati u riječ ili neverbalno (pokretima, mimikom, zvukom) pokazivati nestrpljivost i dosadu. Kad jedan član para završi govor na svoju temu, s govorom započinje drugi član para kojeg sada prvi ometa u skladu sa svojim tajnim zadatkom. Nakon toga možemo organizirati razgovor o tome kako su se sudionici osjećali, kako su

slušatelji doživjeli ovu situaciju, kako je došlo do nelagode i nesporazuma, te sve povezati sa školskom i životnom svakodnevnicom. Na kraju se donose zaključci o prednostima kvalitetnog slušanja u međusobnog uvažavanja.

U slučaju zamora i gubitka koncentracije učenike se ponekad može izvesti u **brzu i kratku šetnju** po zgradi ili oko nje. Također se na dvominutnu brzu šetnju ili trčanje hodnicima može poslati i pojedinca koji pokazuje znakove nemira, dekoncentracije, pospanosti ili hiperaktivnosti.

Humor u nastavi

Humor je vještina komunikacije kojom se aktivira smijeh, a smijeh ljude čini sretnima. Većina učenika, a i nastavnika školu i sve asocijacije i aktivnosti vezane uz nju, stavlja daleko izvan svijeta svoje kvalitete u kojemu se osjeća ugodno i opušteno. Mislim da je jedan od načina kako bi se to moglo popraviti, u poučavanje unijeti što više spontanog i iskrenog smijeha. Neozbiljnost i vedrina humora će zahtjevno i teško učenje, barem na trenutak, pretvoriti u radost. Svaki oblik zabave nastavni proces čini privlačnijim i učenje učinkovitijim, a elementi humora dodatno opuštaju i unapređuju komunikaciju. Imam sreće što radim u školi punoj smijeha i humora, u kojoj svi imamo dobru komunikaciju te učenici koji dođu u našu školu znaju reći da im je puno lakše učiti. Donosim nekoliko primjera kako vedrinom i smijehom oplemeniti poučavanje, bez obzira na to koliki smisao za humor posjedujemo. Mali je to pomak ka svijetu kvalitete kojemu svi težimo. Humor možemo koristiti u svim fazama nastavnog procesa, od motivacije do pisane provjere znanja.

- U nastavne listiće ili pisane provjere ubaciti nekoliko viceva.
- Napraviti vicomat (prezentaciju s vicevima i početnim slajdom s popisom viceva) na kojemu se uvijek bava neki sadržaj poput vrste rečenica, vrste riječi, frazemi, glagoli i sl.
- Ispričati neku zanimljivu anegdotu.
- Prikazati duhovitu karikaturu, strip, video isječak, govor ili neki drugi materijal kao uvod u sat ili uključiti u predložak za pisanje humorističnog narativa.
- Osmisliti ili pronaći odgovarajuću duhovitu pjesmu, ples, zvuk, pokret i sl.
- Uvesti pauzu za opuštanje u kojoj učenici ispričaju poneki vic, smiješnu anegdotu, šaljivu priču, odrade poneku vježbu opuštanja, masaže ili disanja, zaplešu ili zapjevaju, pokažu neki mađioničarski trik i sl.

Slika 1. Primjer sličice za izradu prezentacije s vicomatom

